

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้บัญญัติถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดที่ 3 ได้ขยายและเพิ่มสิทธิเสรีภาพของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น เช่น การแสดงความคิดเห็น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการชุมนุม ส่วนในหมวดที่ 7 ได้ระบุการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ได้แก่ ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 และการออกเสียงประชามติ เป็นต้น จากบทบัญญัติที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงอารมณ์ การออกเสียงประชามติ หรือการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ ให้โอกาสที่จะติดตามข่าวสาร แสดงความคิดเห็น เสนอข้อเรียกร้องทางการเมือง และการให้โอกาสที่จะติดตามประเมินผล จนกระทั่งการคัดค้านทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิต บุญบงการ (2545) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ พิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2560 ได้กำหนดสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เปิดการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามหลักสากล แนวทางที่หนึ่งเป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยผ่านผู้แทนราษฎร และแนวทางที่สองเป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับการตัดสินใจของรัฐโดยตรง การปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงเกิดจากจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2554)

จากความสำคัญดังกล่าว การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผ่านมา นั้น ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะกระบวนการนิสิต นักศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญทางการเมืองไทย แต่ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ลดน้อยลงจากในอดีต บ่อยครั้งจึงเกิดคำถามว่า นักศึกษา ซึ่งเป็น

ปัญญาชน และพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อการพัฒนาประเทศหายไปไหน (มนตรี จุริโฆไท, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2543) อธิบายว่า ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่มีประชาชนทั่วไปเท่านั้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การชุมนุมประท้วง และการสนับสนุนในการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ในขณะที่สำราญ วิเศษ (2554) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ขาดนักศึกษานั้น อาจทำให้การเมืองขาดเสถียรภาพ ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม ส่งผลเสียต่อการลงทุน การท่องเที่ยว โดยนักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ หากการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีนักศึกษาเข้าร่วมด้วย ระบบการเมืองของไทยอาจจะมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในการจัดกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเป็นการจัดกิจกรรมตามความสนใจ และความสมัครใจของนักศึกษา โดยที่สถาบันทางการศึกษา มีความสำคัญในการสร้างบรรยากาศ และจูงใจให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการบูรณาการในการเรียนการสอน โดยที่ทางสถาบันทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่นักศึกษา และการกล่อมเกลாதทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความสำนึก และค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง ระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยสู่ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ การเสริมสร้างทักษะความรู้ ประสบการณ์ การอบรม การกล่อมเกลாதทางจิตใจ การถ่ายทอดความรู้และการปลูกฝังจิตใจจากสถาบันทางการศึกษา การสอดแทรกอยู่ในหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้รับมาจากการศึกษาหาความรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน สถาบันการศึกษา และสังคมเพิ่มมากขึ้น (เขาวเรศ แสงจง, 2549) จึงเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันสำคัญมิใช่เพียงให้ความรู้ หรือสร้างทักษะให้เกิดประสบการณ์แก่ผู้เรียนเท่านั้น แต่ช่วยอบรมกล่อมเกล่า และปลูกฝังจิตใจแบบประชาธิปไตย ให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยเริ่มจากการเป็นผู้มีวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตลอดจนสามารถรับผิดชอบต่อผู้อื่น และสังคมได้ การสร้างวัฒนธรรมการเมืองของสังคมโดยเฉพาะวัฒนธรรมประชาธิปไตยต้องเข้าใจถึงอุดมการณ์ คุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งนักศึกษาถือเป็นชนกลุ่มที่ยังไม่มีผลประโยชน์ของตัวเองที่เห็นได้ชัดเจนเหมือนผู้มีอาชีพแล้ว เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่เป็นกำลังช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและความหวัง ในเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง

ด้วยเหตุที่นักศึกษาเกี่ยวข้องกับการเมือง ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง : กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพื่อให้ตัวแทนเป็นกระบอกเสียงในการแสดงออกทางความคิด รวมทั้งเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางและจัดช่องทางให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วน

ร่วมทางการเมือง อันเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพ ส่งผลดีต่อความเป็นอยู่ของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาต่อการเมืองและการใช้สิทธิเลือกตั้ง ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง : กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ทุกชั้นปี (ปีที่ 1-ปีที่ 4) รวม 350 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบทาร์โรว์ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นการศึกษาในปีการศึกษา 2565
5. ขอบเขตด้านตัวแปร มีดังนี้
  - ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง และที่อาศัย
  - ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ระเบียบวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นแนวทางการในการออกแบบการวิจัย เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปร

2. การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

กล่าวโดยสรุป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Questionnaire Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้กระทำกิจกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมือง ใน 5 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ด้านการช่วยรณรงค์หาเสียงให้พรรคการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในชุมชน ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือของบ้านเมือง และด้านการคัดค้านทางการเมือง

2. การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง หมายถึง การที่นักศึกษาไปใช้สิทธิหรือหน้าที่ของตนที่มีอยู่เพื่อใช้ในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เช่น การไปหย่อนบัตรลงคะแนนเสียงในแต่ละครั้งของการเลือกตั้ง

3. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือของบ้านเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการติดต่อประสานเรื่องต่าง ๆ ของแต่ละส่วนของงาน เช่น การติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การติดต่อกับข้าราชการพลเรือน การติดต่อกับสมาชิกสภาเทศบาล การติดต่อประสานงานกับข้าราชการที่ศาลากลางจังหวัด และการติดต่อกับสื่อมวลชน เป็นต้น

4. การรณรงค์ทางการเมือง หมายถึง การที่นักศึกษาได้รวมกลุ่มกันเพื่อต่อต้านหรือคัดค้านทางการเมือง เช่น การชุมนุมคัดค้านทางการเมือง การร้องเรียนเป็นทางการ การเข้าชื่อเพื่อร้องเรียน การชุมนุมปิดถนน การชุมนุมเดินขบวนแสดงการคัดค้าน การชุมนุมนัดหยุดงาน เนื่องมาจากสาเหตุทางการเมือง และการใช้กำลังเพื่อต่อต้าน หรือต่อสู้กับฝ่ายบ้านเมือง เป็นต้น

5. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่ศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติที่เรียนวันจันทร์-ศุกร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

6. มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

7. ระดับการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับแตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

8. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา หมายถึง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาใน 5 ด้าน คือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การช่วยรณรงค์ทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือของบ้านเมือง และการคัดค้านทางการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. ได้ทราบแนวทางทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. ผลการวิจัยนำไปสู่การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. สามารถนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น